

Приватний вищий навчальний заклад
“Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем’янчука”

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

Рівне, 2026

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ
ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»**

Методичні рекомендації до підготовки та захисту кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» / Упорядники: Наталія МЕДИНСЬКА, Оксана ЯРОМЕНКО. Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». Рівне, 2026. 30 с.

Рецензенти:

Марчук Оксана Олександрівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

Шульжук Наталія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри стилістики та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

Методичні рекомендації розкривають загальні положення щодо підготовки кваліфікаційної роботи, містять рекомендації щодо її виконання та захисту. Здобувачі вищої освіти мають змогу ознайомитися з вимогами до змісту, структури й оформлення кваліфікаційної роботи, а також до її викладу та представлення.

Розглянуто та схвалено на засіданні Науково-методичної комісії Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». Протокол № 1 від 28.08.2026 р.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
РОЗДІЛ 1	
ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	5
1.1. Загальні засади наукових досліджень.....	5
1.2. Методи наукових досліджень.....	5
.....	7
РОЗДІЛ 2	
КВАЛІФІКАЦІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	8
2.1. Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи.....	8
2.2. Вимоги до структурних елементів кваліфікаційної роботи.....	8
2.3. Структура кваліфікаційної роботи.....	9
РОЗДІЛ 3	
ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	11
3.1. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи.....	11
3.2. Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи.....	12
ДОДАТКИ.....	13
Приклад оформлення титульного аркуша.....	15

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації до підготовки та захисту кваліфікаційних робіт на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розроблено на підставі Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами від 15.05.2019 р.), «Положення про організацію освітнього процесу ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» та Закону України «Про академічну доброчесність» № 4742-IX, введеного в дію 31 липня 2026 року.

Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – це самостійне наукове дослідження, виконане здобувачем освіти на завершальному етапі навчання в університеті. Публічний захист кваліфікаційної роботи є складовою атестації здобувача. Атестаційна комісія визначає рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння йому відповідної кваліфікації.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути спрямована на вирішення актуальних питань освіти й науки, проблем розвитку країни, характеризуватися елементами наукової новизни та мати практичну цінність.

Теми кваліфікаційних робіт розробляються і затверджуються на засіданні кафедр університету та погоджуються деканом факультету, проректором з навчально-методичної роботи і проректором з наукової роботи.

Здобувачі вищої освіти самостійно обирають теми кваліфікаційного дослідження із запропонованого кафедрою переліку та погоджують їх із науковими керівниками. За бажанням здобувач освіти може запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи та погодити її з науковим керівником.

Перелік наукових керівників кваліфікаційних робіт пропонують завідувачі кафедр. При цьому керувати кваліфікаційними роботами можуть науково-педагогічні працівники.

Кваліфікаційна робота виконується здобувачами освіти відповідно до виданого завдання на кваліфікаційну роботу на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» та календарного плану, затвердженого науковим керівником (Додаток А).

Попередній захист кваліфікаційної роботи здійснюється на засіданні випускової кафедри й має на меті визначення рівня готовності здобувача вищої освіти до офіційного захисту роботи. Попередній захист робіт проводиться не пізніше ніж за 30 днів до передбачуваної дати їх захисту. Кваліфікаційна робота повинна пройти перевірку на наявність текстових запозичень за допомогою онлайн-сервісу Plagiarism, який перевіряє текстові документи на наявність запозичених частин тексту з відкритих джерел в Інтернеті чи внутрішньої бази документів користувача. Результати перевірки подаються у вигляді довідки, згенерованої онлайн-сервісом Plagiarism.

Підготовлена здобувачем вищої освіти кваліфікаційна робота повинна бути подана на випускову кафедру не пізніше ніж за 14 днів до передбачуваної дати її захисту.

Після отримання кваліфікаційної роботи завідувач кафедри повинен передати її на зовнішнє рецензування. Рецензенти повинні надати здобувачеві освіти рецензію на кваліфікаційну роботу упродовж трьох днів від дня її отримання.

До публічного захисту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти допускається за умови подання на кафедру прошитої кваліфікаційної роботи, завдання на її виконання, рецензії, спрямовання деканату з відгуком наукового керівника, роздаткового та ілюстративного матеріалів, а також документів, які підтверджують апробацію результатів кваліфікаційного дослідження (сертифікатів про участь у конференціях, наукових публікацій тощо), та довідки про результати перевірки на наявність текстових запозичень.

Наприкінці оформленої роботи повинні бути прошиті три файли, у які вкладають завдання на кваліфікаційну роботу на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», рецензію, спрямовання деканату з відгуком наукового керівника та довідку про результати перевірки на наявність текстових запозичень.

З метою уніфікації процедури підготовки та захисту бакалаврських робіт кафедри розробляють методичні рекомендації щодо їх виконання.

РОЗДІЛ 1 ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1. Загальні засади наукових досліджень

Наукові дослідження спрямовані на вирішення важливих наукових проблем або конкретних наукових завдань, які забезпечують ефективніше функціонування окремих галузей і реалізацію певних процесів (наприклад: сприяють соціально-економічному розвитку країни, регіону або підприємства (установи); забезпечують умови для кращого викладання та вивчення окремих освітніх компонентів у закладах дошкільної, загальної середньої та вищої освіти; підвищують ефективність правового регулювання в Україні; дають змогу розробити та впровадити нові інформаційні технології тощо).

Метою наукових досліджень є виявлення нових, раніше невідомих явищ, фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або ж *уточнення* відомих раніше, але недостатньо досліджених.

Особа, яка проводить наукове дослідження, використовуючи широку ерудицію та творчі навички, повинна критично осмислювати наукову інформацію, оцінювати її переваги й недоліки, креативно мислити, знаходити власні рішення, пропонувати нові наукові ідеї, уміти працювати з науковими приладами та комп'ютерною технікою, самостійно проводити експерименти, накопичувати й аналізувати необхідні факти, узагальнювати їх, систематизувати, теоретично пояснювати, оформлювати результати у вигляді наукових звітів, статей, доповідей, монографій, патентів та володіти навичками наукової організації творчої праці.

Накопичення наукових фактів під час дослідження є творчим процесом, в основі якого лежить творчий задум дослідника, його ідея.

Отже, ключова відмінність між вивченням і дослідженням полягає в тому що під час вивчення особа сприймає запропонований матеріал як доконаний (однозначний, незаперечний) факт, а під час дослідження намагається в кожному явищі, факті, процесі виявити недосконалості (невідповідності, недопрацювання, невиявлені закономірності, закони, факти, елементи тощо) та знайти шляхи їх вирішення.

Результатом наукових досліджень є нові науково обґрунтовані теоретичні (фундаментальні) положення або експериментальні (прикладні) результати.

1.2. Методи наукових досліджень

У процесі проведення наукового дослідження використовують загальні та спеціальні методи пізнання.

Загальні методи пізнання використовують протягом усього дослідницького процесу в різноманітних наукових сферах. Вони поділяються на:

- методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);
- методи, що використовують як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання);
- методи теоретичного дослідження (ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод, гіпотеза та припущення, історичний метод, системний підхід).

Спеціальні методи характерні для певних сфер наукового знання. Вони мають специфічний характер, оскільки розробляються та вдосконалюються в конкретних науках. Ці методи визначаються характером об'єкта, який досліджується. До них належать соціологічні, економіко-статистичні, картографічні та інші методи.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей і суперечностей. Цей метод переважно використовують у суспільних науках.

Системний підхід полягає в комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем) як єдиного цілого з узгодженням функціонування всіх елементів і частин. Відповідно до цього принципу

потрібно вивчати кожний елемент системи у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявляти вплив властивостей окремих частин системи на її поведінку загалом.

Ускладнення завдань та об'єктів дослідження зумовлює необхідність розділення (декомпозиції) системи на системи нижчого рівня (підсистеми), які досліджуються автономно, причому з обов'язковим урахуванням подальшого узгодження цілей кожної підсистеми із загальною метою системи. Таким чином створюється ієрархія систем.

Теорія – це система знань, яка описує і пояснює сукупність явищ певної частини дійсності та зводить відкриті в цій галузі закони до єдиного об'єднувального начала.

Теорія будується на результатах, отриманих на емпіричному рівні досліджень.

Тому вирішальною основою наукового пізнання є практика. Її роль полягає у створенні матеріально-технічних засобів наукового дослідження.

Наукове пізнання покликане освітлювати шлях практиці, надавати теоретичні основи для розв'язання практичних проблем.

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. Для того щоб спостереження було ефективним, воно повинно відповідати таким вимогам: завчасному задуму, плановірності, цілеспрямованості, активності, систематичності.

Порівняння – це процес установлення подібності або відмінностей предметів і явищ дійсності, а також виявлення спільного, притаманного двом або кільком об'єктам. Метод порівняння є результативним, якщо він відповідає таким вимогам: порівнювати можна лише ті явища, між якими можлива певна об'єктивна спільність; порівняння має здійснюватися за найважливішими, суттєвими (щодо конкретного завдання) ознаками.

Вимірювання – це визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру. Вимірювання передбачає наявність таких основних елементів: об'єкта вимірювання, еталона, вимірювальних приладів, методу вимірювання.

Експеримент – це метод вивчення об'єкта, за якого дослідник активно та цілеспрямовано впливає на нього завдяки створенню штучних умов або використанню природних умов, необхідних для виявлення відповідної властивості. Експерименти проводять у таких випадках: під час спроби виявлення раніше невідомих властивостей об'єкта; під час перевірки правильності теоретичних побудов; під час демонстрування явищ.

Абстрагування – це відхід у думці від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і виділення кількох рис, які цікавлять дослідника. Процес абстрагування має два ступені. Перший – виділення найважливішого в явищах і встановлення того, на що можна не зважати. Другий – реалізація можливостей абстрагування. Його суть полягає в тому що один об'єкт замінюється іншим, простішим, який виступає як модель першого.

Аналіз і синтез. Аналіз – це метод пізнання, який дає змогу поділяти предмети дослідження на складові частини та аналізувати їх. Синтез, навпаки, передбачає з'єднання окремих частин або рис предмета в єдине ціле, тобто формування висновку про предмет загалом за характеристиками (закономірностями) його окремих елементів. Аналіз і синтез взаємопов'язані, вони являють собою єдність протилежностей.

Індукція та дедукція. Дедуктивною називають таку розумову конструкцію, у якій висновок щодо якогось елемента множини робиться на підставі знання загальних властивостей усієї множини. Змістом дедукції як методу пізнання є використання загальних наукових положень під час дослідження конкретних явищ.

Під *індукцією* розуміють перехід від часткового до загального, коли на підставі знання про частину предметів класу робиться висновок щодо класу загалом.

Дедукція та індукція – взаємопротилежні методи пізнання.

Моделювання – це метод, який ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів природи. Моделі – це такі системи, що замінюють об'єкт пізнання і є джерелом інформації про нього. Метод моделювання передбачає: постановку завдання; створення або вибір моделі; дослідження моделі; перенесення знань із моделі на оригінал.

Ідеалізація – це конструювання подумки об'єктів, які не існують насправді або практично не здійснені (наприклад, абсолютно тверде тіло, абсолютно чорне тіло, абсолютно добросовісний учень).

Мета ідеалізації – позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і подумки наділити ці об'єкти певними нереальними та гіпотетичними властивостями.

Формалізація – це метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов, наприклад мови математики.

Аксиоматичний метод – це метод побудови наукової теорії, за якою деякі твердження приймаються без доведень, а всі інші знання виводяться з них відповідно до певних логічних правил.

Гіпотеза та припущення. Гіпотези, як і ідеї, мають імовірнісний характер (дослідник припускає, що певне явище, факт, закономірність існують), тому в процесі дослідження їх необхідно обґрунтовувати. Гіпотеза висувається з припущенням, що вона стане достовірним знанням.

Розвиток гіпотези відбувається за трьома стадіями:

- накопичення фактичного матеріалу та висловлювання на його основі припущень;
- формування гіпотези та розгортання на її основі прийнятної теорії;
- перевірка отриманих результатів на практиці та уточнення гіпотези. Якщо під час перевірки гіпотеза підтвердиться, то вона стає складовою наукової теорії.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей і суперечностей. Цей метод переважно використовують у суспільних науках.

Системний підхід полягає в комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем) як єдиного цілого з узгодженням функціонування всіх елементів і частин. Відповідно до цього принципу потрібно вивчати кожний елемент системи у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявляти вплив властивостей окремих частин системи на її поведінку загалом.

Ускладнення завдань та об'єктів дослідження зумовлює необхідність розділення (декомпозиції) системи на системи нижчого рівня (підсистеми), які досліджуються автономно, причому з обов'язковим урахуванням подальшого узгодження цілей кожної підсистеми із загальною метою системи. Таким чином створюється ієрархія систем.

Теорія – це система знань, яка описує і пояснює сукупність явищ певної частини дійсності та зводить відкриті в цій галузі закони до єдиного об'єднувального начала.

Теорія будується на результатах, отриманих на емпіричному рівні досліджень.

Тому вирішальною основою наукового пізнання є практика. Її роль полягає у створенні матеріально-технічних засобів наукового дослідження.

Наукове пізнання покликане освітлювати шлях практиці, надавати теоретичні основи для розв'язання практичних проблем.

РОЗДІЛ 2 КВАЛІФІКАЦІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота виконується здобувачем освіти з метою оцінювання його здатності обирати для дослідження актуальну проблематику, опрацьовувати праці провідних науковців із цієї проблеми, проводити аналіз об'єкта та предмета дослідження, виявляти проблемні питання та пропонувати науково обґрунтовані шляхи їх вирішення.

Результатом кваліфікаційної роботи як завершеного наукового студентського дослідження мають бути запропоновані її виконавцем теоретичні та практичні рекомендації для вирішення проблемних питань, виявлених у процесі аналізу об'єкта та предмета дослідження.

При цьому кваліфікаційна робота повинна містити науково обґрунтовані результати проведених студентом теоретичних та експериментальних досліджень, які дають змогу розв'язати конкретне наукове завдання, що має важливе значення для певного напрямку науки та виду діяльності.

Оскільки кваліфікаційна робота має прикладне значення, вона додатково до основного тексту повинна містити відомості та документи, що підтверджують практичне використання (апробацію) отриманих здобувачем результатів.

Запропоновані студентом рішення досліджуваної проблеми потрібно добре аргументувати й критично оцінити порівняно з уже відомими. Метою будь-якої наукової праці є виявлення нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або уточнення відомих раніше, але недостатньо досліджених.

Виконання кваліфікаційної роботи починається із вибору теми дослідження.

При цьому назва бакалаврської роботи має бути якомога коротшою, відповідати обраній спеціальності та суті розв'язання наукової проблеми, а також відображати мету й предмет дослідження.

2.2. Вимоги до структурних елементів кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота повинна містити такі структурні елементи:

- титульний аркуш;
- УДК, анотації (5–8 рядків) та ключові слова (3–5) українською та англійською мовами, які потрібно навести на першому аркуші;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- основну частину: вступ, розділи, висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

У вступі (на 2–3 аркушах) подається загальна характеристика роботи в такій послідовності:

- актуальність теми;
- зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами;
- мета і завдання дослідження;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- інформаційне забезпечення дослідження;
- наукова новизна одержаних результатів;
- практичне значення одержаних результатів;
- апробація результатів дослідження;

Розкриваючи актуальність та доцільність вибору теми дослідження, необхідно коротко визначити сутність наукового завдання.

Після цього необхідно зазначити науковців, які досліджували цю проблему раніше, висвітлити їхні основні наукові здобутки з посиланням на використані літературні джерела та виділити невирішену частину проблеми, розв'язанню якої буде присвячена кваліфікаційна робота.

Показуючи зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, необхідно зазначити наукову тему випускової кафедри та найменування організації, де виконувалася робота.

Мета – це кінцева ціль кваліфікаційного дослідження. Завдання дослідження формулюються таким чином, щоб досягти поставленої мети.

Мета повинна бути сформульована чітко й лаконічно та вказувати на об'єкт і предмет дослідження.

Формулювання завдань повинно відповідати розв'язанню певних проблем у підрозділах кваліфікаційної роботи; назви підрозділів мають корелювати з формулюваннями завдань дослідження.

Об'єкт дослідження – це певний фрагмент реальності, на який спрямована увага науки.

Предмет дослідження – це кут зору, під яким розглядається об'єкт дослідження. Предмет дослідження встановлюють за такими головними ознаками: що вивчаємо, в якому аспекті та для чого.

Методи дослідження. У вступі необхідно розкрити застосування методів дослідження для розв'язання завдань кваліфікаційної роботи.

Інформаційне забезпечення дослідження – у цій частині необхідно зазначити авторів основних наукових праць, законодавчі та нормативні акти, планову й статистичну документацію, які дослідник використовував у своїй роботі.

Кваліфікаційна робота повинна містити елементи наукової новизни.

Визначаючи наукову новизну одержаних у роботі результатів, необхідно навести наукові положення, отримані дослідником, із виділенням відмінностей одержаних результатів від відомих раніше.

Наукова новизна виявляється у сформульованих і обґрунтованих нових теоретичних положеннях, методологічних та методичних рекомендаціях, які впроваджені в практику та сприяють досягненню нових результатів.

Обґрунтовуючи практичне значення одержаних результатів, необхідно навести відомості про фактичне та можливе використання результатів дослідження.

Апробація результатів дослідження здійснюється у статтях, виступах на конференціях, симпозіумах, конгресах. Тому автор повинен зазначити опубліковані ним статті, тези та отримані документи (сертифікати тощо), у яких висвітлено або зафіксовано результати дослідження.

2.3. Структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота повинна містити два-три розділи (приблизно рівних за обсягом) залежно від специфіки спеціальності, кожний із яких реалізує свої завдання та складається також із приблизно рівних за обсягом підрозділів.

У розділах досліднику необхідно окреслити основні етапи розвитку наукової думки щодо порушеної проблеми (провести огляд наукових літературних джерел). При цьому потрібно стисло та критично висвітлити праці своїх попередників, передусім звертаючи увагу на опубліковані монографії, статті та захищені дисертації. Критично висвітлюючи праці попередників, дослідник повинен дати власну оцінку їхнім твердженням, визначенням, висновкам, пропозиціям та виділити ті питання, що залишилися невирішеними, і тим самим визначити ту частину проблеми, яку буде розв'язувати автор.

Доцільно також провести огляд нормативно-правової бази, основних теоретичних положень та концептуальних засад, які регламентують досліджувану проблему, використання надбань попередніх дослідників у практичній діяльності держави, регіонів, галузей, підприємств, організацій, навчальних закладів тощо, а також закордонного досвіду вирішення аналогічної проблеми. Важливо обґрунтувати вибір напрямку та методик проведення кваліфікаційного дослідження, навести методи розв'язання сформульованих завдань, а також провести аналіз об'єкта дослідження: проаналізувати основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії та характеристики використовуваних програм, методик, предметів і явищ.

У розділах описується хід дослідження, умови та основні етапи проведених експериментів; повно викладаються результати власних досліджень і пропозицій дослідника, способи їх одержання, їхня новизна та практична цінність. Дослідник повинен оцінити повноту розв'язання поставлених завдань, достовірність одержаних результатів, порівняти одержані результати з аналогічними результатами

вітчизняних і зарубіжних дослідників, а також обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

Сутність отриманого в кожному розділі наукового результату (новизна, достовірність і практична цінність) викладається у висновках до розділу (1–2 аркуші).

У загальних висновках (3–4 аркуші) викладаються здобуті у роботі найважливіші наукові та практичні результати, які сприяли розв’язанню досліджуваної проблеми. Наводяться кількісні показники одержаних результатів та обґрунтовується їхня достовірність. Формулюються рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів.

Наприкінці роботи наводиться список використаних джерел (монографій, статей, нормативно-правових актів, архівних матеріалів, інтернет-джерел тощо). Кількість таких джерел повинна бути не менше 40. Основний текст роботи (без додатків) повинен містити не менше 40 аркушів.

РОЗДІЛ 3 ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота друкується на одному боці білого аркуша формату А4 (210 × 297 мм). Шрифт – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, поля: ліве – 25 мм, верхнє та нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Абзацний відступ – 10 мм.

Використовувати у роботі будь-які кольори, крім чорного, не допускається. Для виділення у тексті ключової фрази або слова (крім назв структурних частин, заголовків розділів та підрозділів) слід користуватися курсивом, а не жирним шрифтом.

Титульний аркуш оформляється згідно з Додатком Б.

На першому аркуші розміщують УДК, анотацію та ключові слова українською й англійською мовами (Додаток В).

На наступних сторінках розміщують зміст, вступ, основний текст, висновки, список використаних джерел та додатки.

Зміст, вступ, кожний розділ, висновки, список використаних джерел та додатки розпочинаються з нової сторінки.

Розділи нумеруються арабськими цифрами на окремому рядку – 1, 2, 3 (слово «Розділ» друкується, крапка наприкінці номера розділу та його назви не ставиться). Нижче, у наступному рядку, наводиться назва розділу.

Підрозділи нумеруються двома арабськими цифрами, з яких перша означає номер розділу, друга – номер підрозділу в розділі, наприклад 1.1 (слово «Підрозділ» не друкується; крапка наприкінці номера підрозділу не ставиться, а наприкінці назви підрозділу крапка також не ставиться) (Додаток Г).

Слова «ЗМІСТ», «ВСТУП», назви розділів, «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими жирними літерами по центру аркуша.

Назви підрозділів друкуються звичайним жирним шрифтом (крім першої літери) з абзацним відступом, із вирівнюванням по ширині.

Між словами «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» та текстом, а також між назвами розділів і підрозділів, назвами підрозділів і текстом повинен бути один додатковий інтервал.

Між текстом та назвою таблиці, назвою таблиці та таблицею, таблицею та текстом, текстом та рисунком, рисунком та його назвою, назвою рисунка та текстом, перед і після формули повинен бути один додатковий інтервал.

У роботі обов'язковими є покликання в квадратних дужках на використані джерела, наприклад: [4, с. 77] – номер у списку літературного джерела та сторінка в ньому або [6; 9] – номери у списку двох літературних джерел.

Формули, рисунки і таблиці нумеруються в межах розділів. Дозволяється оформляти текст таблиці шрифтом 12 пунктів. Формули наводяться в редакторі формул курсивом по центру. Формули нумеруються в круглих дужках праворуч; перша цифра в номері формули означає номер розділу, наприклад 1.3 (третя формула першого розділу). Аналогічно нумеруються таблиці та рисунки.

Між цифрами, якими нумеруються формули, таблиці та рисунки, ставиться крапка. Після останньої цифри в номері рисунка ставиться крапка, а в номерах таблиць і формул крапка не ставиться.

Слово «Таблиця» та її номер зазначаються праворуч угорі над таблицею, назва таблиці – у наступному рядку по центру (Додаток Д). Слово «Рис.» і його номер зазначаються нижче рисунка з абзацним відступом, потім у цьому ж рядку зазначається назва рисунка; вирівнювання – по ширині, абзацний відступ – 10 мм (Додаток Е). Слова «Таблиця», «Рис.» та їхні назви набирають звичайним шрифтом. У кінці назви таблиці та рисунка крапка не ставиться.

Таблиці та рисунки наводяться одразу після їх першого згадування або з початку наступної сторінки. У тексті, покликаючись на таблицю та рисунок, зазначаємо: «табл.» та «рис.», а не «таблиця» і «рисунок».

Не рекомендовано в основному тексті наводити таблиці розміром більше одного аркуша. Але якщо текст таблиці необхідно перенести на наступний аркуш, то стовпці таблиці на першому і наступному аркушах слід пронумерувати. На наступній сторінці зазначають «Продовження табл. 2.1».

Список використаних джерел оформляється згідно з Національним стандартом України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел наведено в Додатку Ж. Додатки нумерують кириличними літерами (А, Б). Назви таблиць і рисунків нумерують із використанням номера додатка (наприклад, таблиця А.5, рис. В.4).

3.2. Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи

На захист здобувач освіти представляє:

- направлення деканату з відгуком наукового керівника;
- зшити кваліфікаційну роботу;
- завдання на її виконання;
- рецензію;
- роздатковий та ілюстраційний матеріали;
- результати апробації авторського дослідження.

Рекомендується на захист підготувати доповідь (презентацію, постер), яка має містити: назву роботи, відомості про виконавця та наукового керівника; мету та завдання роботи; об'єкт та предмет дослідження; наукову новизну дослідження; практичну цінність роботи; методи дослідження; коротку інформацію про розділи; висновки та перспективи дослідження.

3.3. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

	Критерії оцінювання	К-сть балів
Вступ	Обґрунтування актуальності обраної теми, визначення мети та завдань її дослідження. Визначення теоретичної або прикладної проблеми (питання), що має відповідне значення у сфері дослідження, елементів наукової новизни обраної теми	1-5
Розділ 1	Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій, новизна отриманих результатів. Достатність глибини теоретичних досліджень	1-10
Розділ 2	Рівень глибини досліджень із застосуванням аналітичних розрахунків, методики досліджень, представлення методів і засобів проведення наукових досліджень.	1-20
Розділ 3	Оцінка результатів досліджень - обґрунтування перспективних параметрів розвитку; - обґрунтування напрямів удосконалення досліджуваної проблеми; - прогнозування, аналіз результатів дослідження з використанням програмних продуктів. Практична цінність отриманих результатів та можливість їх впровадження. Чіткість висновків та рекомендацій.	1-20
	Змістовність, цілісність, якість оформлення та ілюстрованість, виконаної роботи	1-5
	Якість захисту роботи (уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження; здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; загальний рівень підготовки здобувача вищої освіти; володіння культурою презентації). Змістовні відповіді на запитання членів підсумкової екзаменаційної комісії	1-35
	Апробація результатів (наукові публікації, сертифікати участі в конференціях тощо)	1-5
	Разом	100

ДОДАТКИ

Додаток А

Бланк завдання на кваліфікаційну роботу

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет _____

Кафедра _____

Ступінь вищої освіти _____

Галузь знань/ (Спеціальність) _____

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ _____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

,

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом університету від “ _____ ” _____ 20__ р. № _____.

2. Строк подання здобувачем освіти роботи _____

1. Вихідні дані до роботи _____

2. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

3. Перелік графічного матеріалу _____

4. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

5. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з / п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач вищої освіти _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

Приклад оформлення титульного аркуша

**Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»**

Факультет географії, історії та туризму

Кафедра географії і туризму

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»**

(шрифт 14 напівжирний, всі букви великі)

Виконав (-ла):

здобувач (-ка) факультету географії, історії та туризму
спеціальність: А4.07 Середня освіта (Географія)
назва освітньо-професійної програми: Середня освіта
(Географія)

(прізвище імя по батькові)

Науковий керівник:

д. геогр. н. (к.геогр. н.), професор (доцент)
(прізвище, імя, по батькові)

Рецензент:

д.геогр.н. (к.геогр.н.), професор (доцент)

Національний університет водного
господарства та природокористування

*(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище, ім'я, по батькові)*

Рівне – 20__

Приклад оформлення 1-го аркуша

ШЕВЧУК Т. С.
РЕТРОСПЕКТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВТРАЧЕНИХ
ГЕОГРАФІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Висвітлено теоретичні засади історико-географічного вивчення географічних об'єктів. Розкрито зміст поняття та структуру категорії «втрачений географічний об'єкт». Систематизовано інформацію про природний та соціально-культурний потенціал Рівненської області. Розкрито хронологічні риси заселення регіону. Визначено зниклі та змінені природні географічні об'єкти регіону. Названо перейменовані та ліквідовані поселення Рівненської області. Виділено періоди втрати та шляхи збереження географічного різноманіття регіону.

Ключові слова: втрачений географічний об'єкт, історико-географічний аналіз, ретроспективна географія, Рівненська область.

ШЕВЧУК Т. С.
РЕТРОСПЕКТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВТРАЧЕНИХ
ГЕОГРАФІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
(англійською мовою)

Keywords: *(англійською мовою)*

Приклад написання назви розділу, підрозділу та початку текстової частини підрозділу

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВТРАЧЕНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

1.1. Ретроспективне вивчення географічних об'єктів

Ретроспективне (історико-географічне) вивчення географічних об'єктів є просторово-часовою основою для дослідження характеру та інтенсивності взаємовпливів природи і людини, етносів і ландшафтів від появи людини як соціально-біологічної істоти з акцентом на її етнічному рівні розвитку.

Приклад оформлення таблиці

Таблиця 1.1.*

Динаміка кількості закладів загальної середньої освіти в Україні

Показники	Роки				
	1990	2000	2010	2020	2023

*Складено за даними [12, с. 5]

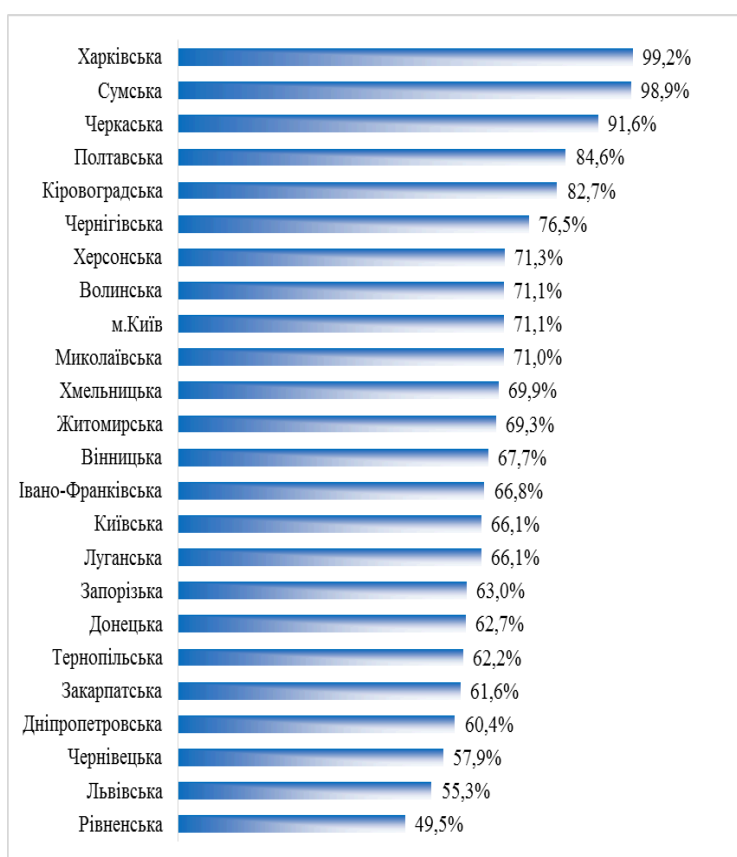
Приклад оформлення рисунка

Рис. 1.1. Охоплення дітей позашкільною освітою в гуртках закладів позашкільної та загальної середньої освіти (%)

Вид літературного джерела	Зразок бібліографічного запису
Книги: Один автор	1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент: конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів: Ліга-Прес, 2003. 542 с. 4. Ваш О. М. Етика: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 104 с. 5. Гурманова Л. І. Релігієзнавство: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : ЦУЛ, 2017. 193 с.
Два автори	1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління підприємством: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2016. 176 с. 4. Мороз І. С., Василенко Н. Ю. Маркетинг : конспект лекцій. Київ : Молодь, 2016. 102 с. 5. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.
Три автори	1. Тарнавська Г. Я., Марценюк Н. С., Герасимова Т. М. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2017. 412 с. 2. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А. С. Безпека життєдіяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с.
Чотири автори	1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. 2. Вища математика : конспект лекцій / Ткачук Т. С. тощо Київ, 2015. 82 с.
П'ять і більше авторів	1. Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська тощо Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с. 2. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська тощо 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с. 3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : станом на 10 жовт. 2017 р. / К. І. Мягченко тощо ; за заг. ред. І. М. Ливанова. Київ : ЦУЛ, 2017. 428 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Веретенко В. В. Міжнародний маркетинг : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Марценюка. Київ, 2015. 374 с. 2. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.
Без автора	1. 30 років історичному факультету: історія та сьогодення (1986–2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. В. В. Черепані. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 340 с. 2. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапко. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с. 3. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: П. О. Бедрія, О. О. Петренка. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Тарнавського. Київ : ЦУЛ, 2016. 186 с. 6. Підготовка фахівців у ЗВО в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 4–5 жовт. 2018 р. Мукачево : МДУ, 2018.

Вид літературного джерела	Зразок бібліографічного запису
	226 с. 7. Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Марценюк (відп. ред.) тощо Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія рослин / редкол.: І. М. Деркач тощо Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с. 2. Безруков В. Д. Поэзия : в 2 т. / ред. изд.: Л. Г. Мороз, А. Г. Мягченко; авт. вступ. ст. А. В. Сипина. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2016. Т. 2. 206 с. 3. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с. 4. Кучеренко Н. П. Казначейська справа : в 6 т. Київ : Право, 2016. Т. 3 : Контроль у системі Державного казначейства. 432 с. 5. Дендрофлора України. В 12 т. Т. 2. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Вип. 1. Покритонасінні / Л. І. Перхоменко. Київ : Наукова думка, 2012. 200 с.
Препринти	1. Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1)
Каталоги	1. Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року Київ : Академперіодика, 2009. 444 с.
Патенти	1. Зернозбиральний комбайн: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Автореферати дисертацій Рецензія	1. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с. 2. Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір. Вісн. Кн. палати. 2001. № 12. С. 14–15. Рец. на кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XX ст.): монографія: у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с. ; т. 2. 400 с.
Електронні ресурси	1. Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2025). 2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf . 3. Хміль І. О. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2016. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf . (дата звернення: 15.11.2025). 4. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006